

affects not only the initial construction, but also the diversity of relations that occur and are associated with these processes. Indeed, in a society where there are social and economic changes they cause an objective need to transform the human environment at the local level of functioning, in within the local community (construction, reconstruction habitat, housing, public buildings, industrial facilities, engineering devices, streets, recreation, etc.).

But such an optimal habitat conversion is only possible in the development of various types of project documentation developed by competent actors to order the relevant customers and with the consent and approval of relevant government entities in the field of urban development.

Keywords: *local government, urban development, human settlements, settlements, territorial community, the local interest.*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО І ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

УДК 347.92

Л. М. Ніколенко

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ, ЦИВІЛЬНОМУ, АДМІНІСТРАТИВНОМУ І КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВАХ

У статті здійснено порівняльна характеристика апеляційного провадження в господарському, цивільному, адміністративному і кримінальному судочинствах, охарактеризовані їх основні положення, визначені особливості окремих судочинств, сформульовані пропозиції щодо вдосконалення положень Господарського процесуального кодексу України.

Ключові слова: *перегляд, судовий акт, апеляційне провадження, судочинство, апеляційна скарга.*

Постановка проблеми. Кримінальний, цивільний, адміністративний і господарський процес здійснюються у різних процесуальних формах, але кожна з них передбачає свого роду «охоронний блок», сукупність проваджень з перегляду судових актів. Без цього судові помилки залишалися б без уваги і не виправлялися. Рівень ефективності правосуддя при такій побудові процесуальної форми, безумовно, знизився б, оскільки допущені судові помилки залишалися не виправленими. Процесуальна форма, включаючи систему перегляду судових актів, не лише допускає можливість припущення судової помилки, а і передбачає засоби їх усунення. Треба зазначити, що процесуальне законодавство не містить визначення апеляції, апеляційного провадження, не розкриває етапи апеляційного провадження. Не визначення цих питань у законодавстві ставить під загрозу прийняття законного та обґрунтованого рішення. Вищезазначеним обґрунтовується актуальність та своєчасність дослідження.

Метою цієї статті є порівняльна характеристика апеляційного провадження в господарському, цивільному, адміністративному і кримінальному судочинствах, що представляється важливим як для визначення основних положень, які є аналогічними для всіх видів судочинств, так і положень які відрізняються один від одного.

Стан дослідження. Деякі аспекти апеляційного провадження досліджували Д. М. Притика, С. В. Васильєв, О. О. Борисова, А. Ф. Клейнман, В. М. Коваль, В. Т. Маляренко, К. І. Малишев, О. А. Ломакіна та інші вчені-процесуалісти.

Виклад основних положень. Одним з питань, що обговорюються як юристами-практиками, так і вченими-правознавцями, є питання про існування апеляційної інстанції в системі господарських судів як інстанції.

А. Ф. Клейнман, пояснюючи відмову в 1917 році радянського уряду від апеляції, указував на такі її негативні риси, як тяганина та безвідповідальність першої інстанції, яка вважала, що вона може вирішити справу як-небудь тому, що є інша інстанція, яка виправить рішення [1, с. 253].

В. Т. Маляренко негативно висловлювався щодо введення апеляційного перегляду справ. Він вважав, що прибічники даного інституту переоцінюють цю інстанцію, оскільки це не додаткова інстанція для розгляду справ, а частина нинішньої касаційної інстанції з додатковими можливостями дослідження доказів. Також він підкреслював, що ті законодавці, які свого часу в нашій країні з її специфікою та менталітетом народу відмовились від апеляційного перегляду справ на користь касації з можливістю

відправлення справи на додаткове чи нове розслідування, не були наївними, примітивними або такими, що бажали народу зла. Вони знали, що апеляційне провадження ефективне лише в невеликій або надзвичайно розвиненій і багатій країні, і тому винайшли один із варіантів розгляду справ у касаційній інстанції з можливістю в окремих випадках нового чи додаткового розгляду [2, с. 34].

К. І. Малишев серед заперечень проти апеляції вказував на додаткові витрати і турботи тих, хто судиться, часто даремних для них самих, оскільки апеляційний суд в багатьох випадках тільки затверджує рішення нижчого суду. В інших випадках апеляція дуже сумнівна з погляду інтересів правосуддя, оскільки у разі зміни чи скасування оскарженого рішення виникає питання, яке з двох рішень правильне: адже помилки можливі й у тій, і в іншій інстанції, і може статися, що вищий суд ухвалив неправильне рішення [3, с. 84]. З цим положенням важко погодитися, бо апеляційний суд справді може ухвалити такі рішення, але їх відсоток в апеляційній інстанції значно нижчий, ніж у суді першої інстанції.

Таким чином, усі ці заперечення заслуговують на увагу, проте їм можна протиставити докази, що вказують на переваги апеляції.

Слід погодитися з О. А. Ломакіною, яка зазначає, що не можна однозначно стверджувати, що через існування іншої інстанції місцевий суд стає безвідповідальним, вирішує справу «як-небудь». Такий момент не може бути виключений, але необхідно при цьому врахувати й інше: існування апеляційної інстанції, що перевіряє правильність рішення суду першої інстанції, вимагає від останнього підвищеної відповідальності, оскільки судді знають, що їхні рішення можуть бути перевірені в апеляційному порядку [4, с. 40]. Введення інституту апеляційного оскарження послугувало стимулом для ефективної діяльності господарських судів першої інстанції. Треба зазначити, що цей інститут не обмежений тільки перевіркою законності й обґрунтованості рішення, оскільки може досліджувати знову всі обставини справи на підставі нової оцінки доказів. Захист порушеного чи оскарженого права в апеляційному суді здійснюється з урахуванням особливостей розгляду справи. Але такий розгляд надає можливість особам, які беруть участь у справі, посилатися на нові факти, надавати нові докази, а апеляційному суду досліджувати ці і представлені раніше докази та інші матеріали справи та виносити за результатами розгляду нове рішення. Особливістю розгляду справи в апеляційному суді є те, що апеляційний суд не завжди розглядає всю справу в цілому. Якщо сторона оскаржила не рішення в цілому, а лише його частину, з якою вона не згодна, то тільки в цій частині здійснюється повторна перевірка справи [5, с. 240].

Деякі дослідники висловлюються про недоречність одночасного існування апеляції та касації (за аналогією з колишнім наглядом), мотивуючи це відсутністю відмінностей між ними [6, с. 34].

Вважаємо, що апеляції як інстанції господарського судочинства є традиційним інститутом, який відіграє важливу роль для реального захисту прав суб'єктів господарювання, маючи певні ефективно діючі інструменти для здійснення фактично-правової перевірки судових актів судів першої інстанції.

На користь апеляції в господарському судочинстві свідчить і той факт, що апеляційне провадження є невід'ємною обов'язковою частиною в кримінальному, адміністративному і цивільному судочинстві.

Порівняємо основні положення апеляційного оскарження в господарському, цивільному, адміністративному і кримінальному судочинстві.

Судом апеляційної інстанції в адміністративних справах є апеляційний адміністративний суд, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться місцевий адміністративний суд (місцевий загальний суд як адміністративний суд чи окружний адміністративний суд), що ухвалив рішення (ст. 184 КАС України).

Право на апеляційне оскарження мають сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки. Причому вони мають право оскаржити в апеляційному порядку судові акти суду першої інстанції повністю або частково. Апеляційна скарга на постанову суду першої інстанції подається протягом десяти днів з дня її проголошення. Апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції подається протягом п'яти днів з дня проголошення ухвали [7].

Стосовно цивільного судочинства, то апеляційною інстанцією у цивільних справах є судові палати в цивільних справах апеляційних загальних судів, у межах територіальної юрисдикції яких знаходиться місцевий суд, який ухвалив судові рішення, що оскаржується (ст. 291 ЦПК України).

Право апеляційного оскарження у цивільному судочинстві мають сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки. Вони також, як і в адміністративному та господарському судочинстві, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково (ст. 292 ЦПК України).

Апеляційна скарга на рішення суду подається протягом десяти днів з дня його проголошення. Апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції подається протягом п'яти днів з дня її проголошення (ст. 294 ЦПК України).

У кримінальному судочинстві апеляція, як правило, подається на судові рішення, ухвалені судом першої інстанції, через суд, який ухвалив судові рішення (ст. 395 КПК України). Апеляцію мають право подати: засуджений, виправданий, законний представник, захисник, обвинувачений, цивільний відповідач, прокурор, потерпілий, цивільний позивач, особа, щодо якої винесено окрему ухвалу (постанову) суду, інші особи у випадках, передбачених КПК України (ст. 393 КПК України).

Апеляція на вирок або ухвалу про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру може бути подана протягом тридцяти днів з дня їх проголошення; на інші ухвали суду першої інстанції - протягом семи днів з дня її оголошення; на ухвалу слідчого судді - протягом п'яти днів з дня її оголошення. Для особи, яка перебуває під вартою, строк подачі апеляційної скарги обчислюється з моменту вручення їй копії судового рішення (ст. 395 КПК України) [8].

Загальним для апеляційного провадження в цивільному, адміністративному, господарському й кримінальному судочинстві є право на оскарження судових актів, які не набрали законної сили.

Строк на апеляційне оскарження в цивільному, адміністративному, господарському судочинстві однаковий, але відрізняється від строку в кримінальному судочинстві.

В адміністративному судочинстві апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції має бути розглянута протягом одного місяця з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження, а апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції – протягом п'ятнадцяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження (ст. 195-1 КАС України).

Згідно зі ст. 303-1 ЦПК України апеляційна скарга в цивільному судочинстві на рішення суду першої інстанції має бути розглянута протягом двох місяців з дня постановлення ухвали про прийняття апеляційної скарги до розгляду, а апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції – протягом п'ятнадцяти днів з дня постановлення ухвали про прийняття апеляційної скарги до розгляду. У виняткових випадках за клопотанням сторони з урахуванням особливостей розгляду справи апеляційний суд може подовжити строк розгляду справи, але не більш як на п'ятнадцять днів, про що постановляє відповідну ухвалу.

У кримінальному судочинстві на підставі ст. 397 КПК України суд першої інстанції через три дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції. Апеляційні скарги, що надійшли після направлення матеріалів кримінального провадження до суду апеляційної інстанції, не пізніше наступного дня після їх надходження направляються до суду апеляційної інстанції. Апеляційна скарга, що надійшла до суду апеляційної інстанції, не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу. Отримавши апеляційну скаргу на вирок чи ухвалу суду першої інстанції, суддя-доповідач протягом трьох днів перевіряє її на відповідність вимогам КПК України і за відсутності перешкод постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження (ст. 398).

У господарському судочинстві на підставі ст. 102 ГПК України апеляційна скарга на рішення місцевого господарського суду також розглядається у двомісячний строк з дня постановлення ухвали про прийняття апеляційної скарги до провадження. Апеляційна скарга на ухвалу місцевого господарського суду розглядається протягом п'ятнадцяти днів з дня постановлення ухвали про прийняття апеляційної скарги до провадження.

Вимоги, що пред'являються законом до змісту апеляційної скарги в господарському судочинстві, відрізняються від вимог, що пред'являються до змісту апеляційної скарги в адміністративному, цивільному судочинстві. У господарському судочинстві в апеляційній скарзі, окрім вимог апелянта і підстав, з яких особа, що подає скаргу, оскаржує рішення, повинні міститися посилання на закони та інші нормативні документи, на обставини справи і наявні у справі докази.

Особа, яка подає апеляційну скаргу в цивільному, адміністративному, кримінальному судочинстві, не зобов'язана направляти її копії іншим особам, які беруть участь у процесі. Апеляційні скарги й додані до них документи надаються до суду з копіями, число яких відповідає числу осіб, які беруть участь у справі. Суддя зобов'язаний направити всім особам, які беруть участь у справі, копії апеляційних скарг. У господарському судочинстві невиконання заявником такого обов'язку є підставою для неприйняття апеляційної скарги до розгляду і повернення апеляційним господарським судом.

У кримінальному судочинстві ст. 399 КПК України передбачає залишення апеляційної скарги без руху. Суддя-доповідач, встановивши, що апеляційну скаргу на вирок чи ухвалу суду першої інстанції подано без додержання вимог, передбачених ст. 396 КПК України, постановляє ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їх усунення, який не може перевищувати п'ятнадцяти днів з дня отримання ухвали особою, яка подала апеляційну скаргу. Копія ухвали про залишення апеляційної скарги без руху невідкладно надсилається особі, яка подала апеляційну скаргу.

В апеляційних скаргах у цивільному, адміністративному і господарському судочинстві не можуть міститися вимоги, не заявлені в суді першої інстанції. Дане обмеження логічне, адже метою апеляції є перевірка правильності рішення з точки зору його законності та обґрунтованості. Якщо ж в апеляційній інстанції позивач змінює предмет або підставу позову, то перевірка рішення суду першої інстанції втрачає будь-який сенс.

Відмінності апеляції в адміністративному, кримінальному, цивільному і господарському судочинстві можна визначити також на основі аналізу підстав повернення апеляційної скарги.

Так, в адміністративному судочинстві суддя-доповідач повертає апеляційну скаргу, подану після закінчення строків апеляційного оскарження, особі, яка її подала, якщо вона не порушує питання про поновлення цього строку, а також у випадку невідповідності апеляційної скарги вимогам ст. 187 КАС України. Суддя відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі, якщо: справа не підлягає апеляційному розгляду в порядку адміністративного судочинства; є ухвала про закриття апеляційного провадження у зв'язку з відмовою особи від апеляційної скарги; є ухвала про відмову у задоволенні апеляційної скарги цієї особи або про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою.

У цивільному судочинстві згідно зі ст. 297 ЦПК України до апеляційної скарги, яка не оформлена відповідно до вимог, встановлених ст. 295 ЦПК України, а також у разі несплати суми судового збору застосовуються положення ст. 121 ЦПК України, тобто приймається ухвала, у якій зазначаються підстави залишення заяви без руху, про що повідомляється позивачеві і дається йому строк для усунення недоліків, що не може перевищувати п'яти днів з дня отримання позивачем ухвали.

У кримінальному судочинстві у разі невиконання особою, яка подала апеляцію, вимог, передбачених ст. 396 КПК України, головуючий своєю постановою залишає апеляцію без руху та повідомляє про необхідність виконання зазначених вимог закону протягом п'ятнадцяти днів з моменту одержання повідомлення. Якщо у визначений строк ці вимоги не будуть виконані, то апеляція постановою головуючого визнається такою, що не підлягає розгляду. Згідно зі ст. 399 КПК України апеляційна скарга повертається, якщо:

- 1) особа не усунула недоліки апеляційної скарги, яку залишено без руху, в установлений строк;
- 2) апеляційну скаргу подала особа, яка не має права подавати апеляційну скаргу;
- 3) апеляційна скарга не підлягає розгляду в цьому суді апеляційної інстанції;
- 4) апеляційна скарга подана після закінчення строку апеляційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд апеляційної інстанції за заявою особи не знайде підстав для його поновлення.

Суддя-доповідач відмовляє у відкритті провадження лише, якщо апеляційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, або судові рішення оскаржене виключно з підстав, з яких воно не може бути оскарженим згідно з положеннями КПК України.

У господарському судочинстві згідно зі ст. 97 ГПК України апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається апеляційним господарським судом, якщо:

- апеляційна скарга підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено;
- до скарги не додано доказів надсилання її копії іншій стороні (сторонам);
- до скарги не додано документів, що підтверджують сплату судового збору у встановленому порядку і розмірі;
- скаргу подано після закінчення строку, встановленого для її подання, без клопотання про відновлення цього строку;
- до винесення ухвали про прийняття скарги до провадження особа, яка подала скаргу, подала заяву про її відкликання.

У господарському судочинстві є свої підстави для повернення апеляційної скарги, які відрізняються від адміністративного, цивільного і кримінального судочинства.

При апеляційному оскарженні судових актів у кримінальному судочинстві сторони мають право представляти нові факти і матеріали, на відміну від господарського процесу, без обмежень. На підставі цього можна зробити висновок про можливість надання до суду апеляційної інстанції у кримінальній справі будь-яких доказів – як нових, так і вже досліджених суддею.

У суді апеляційної інстанції в цивільному й адміністративному судочинстві також допускається повторне дослідження доказів, нова оцінка доказів, повторне дослідження обставин справи, встановлення нових фактів. Це може свідчити про наявність ознак повної апеляції.

В адміністративному судочинстві суд апеляційної інстанції може дослідити докази, які не досліджувалися у суді першої інстанції, з власної ініціативи або за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, якщо визнає обґрунтованими факти ненадання їх до суду першої інстанції або відхилення їх судом першої інстанції. Суд апеляційної інстанції може дослідити також докази, які досліджувалися судом першої інстанції з порушенням вимог КАС України. Суд апеляційної інстанції може встановити

нові обставини, якщо вони не встановлювалися судом першої інстанції у зв'язку із неправильним застосуванням норм матеріального права. Суд апеляційної інстанції не може розглядати позовні вимоги, що не були заявлені в суді першої інстанції.

У цивільному судочинстві згідно зі ст. 303 ЦПК України апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

Апеляційний суд не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення.

Якщо поза увагою доводів апеляційної скарги залишилась очевидна незаконність або необґрунтованість рішення суду першої інстанції у справах окремого провадження, апеляційний суд перевіряє справу в повному обсязі. З огляду на це можна відзначити, що в цивільному судочинстві немає обмежень під час перегляду справи в апеляційному порядку.

У кримінальному судочинстві згідно зі ст. 404 КПК України суд апеляційної інстанції переглядає судові рішення суду першої інстанції в межах апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції вправі вийти за межі апеляційних вимог, якщо цим не погіршується становище обвинуваченого або особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Якщо розгляд апеляційної скарги надає підстави для прийняття рішення на користь осіб, в інтересах яких апеляційні скарги не надійшли, суд апеляційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення. За клопотанням учасників судового провадження суд апеляційної інстанції зобов'язаний повторно дослідити обставини, встановлені під час кримінального провадження, за умови, що вони досліджені судом першої інстанції не повністю або з порушеннями, та може дослідити докази, які не досліджувалися судом першої інстанції, виключно якщо про дослідження таких доказів учасники судового провадження заявляли клопотання під час розгляду в суді першої інстанції або якщо вони стали відомі після ухвалення судового рішення, що оскаржується.

Згідно зі ст. 101 ГПК України у процесі перегляду справи апеляційний господарський суд за наявними у справі й додатково поданими доказами повторно розглядає справу. Додаткові докази приймаються судом, якщо заявник обґрунтував неможливість їх подання до суду першої інстанції з причин, що не залежали від нього. Апеляційний господарський суд не залежить від доводів апеляційної скарги і перевіряє законність та обґрунтованість рішення місцевого господарського суду в повному обсязі. В апеляційній інстанції не беруться до уваги й не розглядаються вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції.

У зв'язку з тим, що учасниками спорів у справах, які розглядаються у цивільному судочинстві, як правило, є громадяни, які не знайомі з процесуальним законодавством і не завжди в змозі сплатити послуги професійного юриста, законодавець спростив вимоги, що пред'являються до форми й змісту апеляційної скарги, процедуру подання та розгляду апеляційної скарги на рішення судів першої інстанції, порівняно з господарським судочинством.

Висновок. На підставі викладеного вище, зауважимо, що апеляційне провадження характерне для всіх видів українських судочинств і виступає як панацея від незаконних та необґрунтованих рішень. Крім того, не зважаючи на неодноразові кардинальні зміни в процесі реформування українського судоустрою та судочинства, інститут апеляційного провадження не був анульований, що підтверджує загальну думку законодавців, більшості науковців щодо його виняткової необхідності для українського правосуддя.

Список використаної літератури

1. Клейнман А. Ф. Гражданский процесс / А. Ф. Клейнман. – М., 1940. – С. 253.
2. Маляренко В. Т. Проблеми реформування інституту перегляду кримінальних справ у порядку нагляду / В. Т. Маляренко // Вісник Верховного Суду України. – 2000. – № 1 (17). – С. 34-40.
3. Мальшев К. И. Избранные труды по конкурсному процессу и иным институтам торгового права / Под ред. В.С. Ем. – М.: Статус, 2007. – С. 84.
4. Ломакіна О. А. Перегляд судових актів господарського суду в апеляційному порядку: дис. ...канд. юрид. наук :12.00.04 / Олена Анатоліївна Ломакіна. – Одеса., 2009. – С. 40.
5. Ломакіна О. А. Апеляційні господарські суди в Україні: історія утворення та роль на сучасному етапі / О. А. Ломакіна // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: зб.наук. праць. – 2006. – Т.9, вип.10. – С. 240-246.
6. Маляренко В. Т. Проблеми реформування інституту перегляду кримінальних справ у порядку нагляду / В. Т. Маляренко // Вісник Верховного Суду України. – 2000. – № 1 (17). – С. 34-40.
7. Цивільний процесуальний кодекс: прийнятий Верховною Радою України від 06.07.2005 № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України від 09.09.2005. -2005. - № 35. - С. 1358. - Ст. 446.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 13.04.2012. - № 4651-VI // Голос України. - 19.05.2012. - № 90-91.

L. Nikolenko

**COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF APPEAL IN THE ECONOMIC, CIVIL,
ADMINISTRATIVE OR CRIMINAL PROCEEDINGS**

The article presents the comparative characteristics of appeal in the economic, civil, administrative and criminal proceedings, characterized by their main provisions, certain defined characteristics proceedings, makes proposals to improve the provisions of the Economic Procedural Code of Ukraine.

Proved that the requirements for the law to Content appeal in commercial proceedings are different from the requirements to the content of appeal in administrative, civil proceedings. In commercial proceedings in the appellate complaint, except the requirements appellant and the grounds on which the person submitting the complaint challenged the decision shall contain a reference to laws and regulations, the circumstances and the existing evidence. Determined that economic justice is their reason for returning an appeal other than administrative, civil and criminal proceedings. At the appeal court acts in criminal proceedings the parties may present new facts and materials, as opposed to the economic process, without restriction. Based on this we can conclude about the possibility of the court of appeal in a criminal case any evidence - both new and already examined by the judge.

Based on the above determined that the appeal proceedings characteristic of all Ukrainian court and serves as a panacea against illegal and unreasonable decisions. In addition, despite repeated dramatic changes in the reform of the Ukrainian judiciary and justice institute appeal proceedings was not canceled, confirming the general opinion of legislators, most scholars of his exceptional need for the Ukrainian justice.

Keywords: view, judicial act, the appeal proceedings, judicial proceedings, appeal.

УДК 347.9(4-672ЄС)(045)

О. О. Штефан

**ПРАКТИКА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ
В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС**

У науковій статті досліджуються практичні проблеми цивільної юрисдикції. Необхідність їх теоретичного осмислення й вироблення практичних рекомендацій обумовлена створенням системи спеціалізованих судів в Україні, а так само законодавчо встановленим заборонаю об'єднувати в одне провадження кілька пов'язаних між собою вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства (ст. 16 ЦПК України). Найбільшу гостроту ця проблема набуває при вирішенні спорів, що виникають з авторсько-правових відносин, а так само інших відносин інтелектуальної власності. Враховуючи прагнення України стати повноправною країною-членом ЄС, доцільно вивчити і проаналізувати сучасну загальноєвропейську практику захисту прав та інтересів громадян країн - членів ЄС, з тим, щоб визначити можливість екстраполювати позитивний досвід законодавчого вирішення зазначеної проблеми в практику вітчизняної нормотворчості.

Найбільший інтерес у зв'язку представляють альтернативні способи захисту, до яких відносяться процедура медіаторства з вирішення цивільних справ та процедура з розгляду дрібних цивільних справ (ESCP). Будучи різними способами вирішення цивільних спорів, їм властива однакова функціональна спрямованість: ефективне і швидке вирішення конфліктів; мінімізація витрат ініціаторів даних процедур; розвантаження судів загальної юрисдикції та забезпечення концентрації їх уваги на вирішенні складних правових спорів. Особливий інтерес представляє процедура ESCP як спрощена процедура розгляду цивільних позовів, яка носить міждержавний.

Ключові слова: розгляд цивільних справ, цивільна юрисдикція, альтернативна юрисдикція, спрощений розгляд цивільних справ, розгляд дрібних позовів, загальноєвропейська процедура розгляду дрібних цивільних позовів.

Постановка проблеми. Більшість проблем розмежування юрисдикції між спеціалізованими судами по конкретним категоріям справ зумовлені положенням ст. 16 ЦПК України, яке встановило заборону об'єднувати в одне провадження вимоги, що підлягають розгляду за правилами різного виду судочинства. Зазначене положення процесуального закону обмежує компетенцію суду, порівняно з положеннями ЦПК України 1963 р., яким у ст. 26 дозволялось об'єднання кількох зв'язаних між собою вимог, і перевага у їх розгляді та вирішенні надавалася суду загальної юрисдикції. Відсутність такого положення у чинному ЦПК України призводить до формалізації судочинства та не сприяє економії часу та ресурсів громадян і суду. Для підтвердження цієї тези можна навести приклад із сфери авторського права у випадку вчинення досить розповсюдженого правопорушення – плагіату. Так, є автор оригінального твору і є особа-плагіатор, яка має авторське свідоцтво. Спир про авторство між фізичними